

טענות מקדמיות במשפט הפלילי - אופיין ומהותן

הטענות המקדמיות עומדות לרשות הנאשם ורצוי להעלותן בטרם תחילת בירור האשמה. התוצאה של קבלתן יכולה להיות תיקון כתב האישום, העברת המשפט למקום אחר או אף ביטול כתב האישום ולכן מומלץ להעלות אותן סמוך לתחילת המשפט ככל הניתן. עו"ד אסף דוק יסביר במאמר הבא על מהות הטענות המקדמיות, מה התוצאות האפשריות שלהן ומתי צריך להעלותן במשפט הפלילי.

מהן טענות מקדמיות במשפט הפלילי?

טענה מקדמית היא טענה שהנאשם יכול לטעון עוד לפני שהחל תהליך בירור האשמה. הטענות כלולות בסעיף 149 לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב), תשמ"ב-1982 (להלן חסד"פ).

את הטענה מעלה ההגנה, הנאשם או סנגורו כי זו טענה שכלל מטרתה להיטיב עם הנאשם במהלך ההליך הפלילי העומד כנגדו. יש לדעת שחלק מהטענות אפשר להעלות רק בשלבים מסוימים של המשפט ולכן יש לדייק בניסוחן והגשתן.

סוג טענות מקדמיות והתוצאות שלהן

ככלל, הטענה המקדמית לא נוגעת לגופו של עניין המשפט אלא לאופן ניהול המשפט. יש כמה סוגי טענות מקדמיות, המפורטות בסעיף 149 לחסד"פ אולם זו לא רשימה סגורה ואפשר להעלות טענה מקדמית שלא כלולה בה.

את הטענה המקדמית אפשר להעלות בכל שלב של המשפט, גם לאחר ההקראה וגם בערעור עצמו. אולם יש שתי טענות מקדמיות שמותר להעלותן רק מיד לאחר תחילת המשפט, לאחר שלב ההקראה:

טענת פגם / פסול בכתב האישום

פגם טכני בכתב האישום. יש לבדוק את כתב האישום ולוודא שלא נפלה בו טעות, מה שיכול לגרור את פסילתו. למשל לא מופיע בו סעיף האישום או התביעה כללה בו מידע שאסור היה לה לציין (לדוגמה, עברו הפלילי של הנאשם). מקרה נוסף המתאים לטענה זו הוא אם הנאשם לא עבר שימוע, זכות שעומדת ברוב העבירות מסוג פשע.

אם בית המשפט מקבל את הטענה המקדמית על פגם / פסול בכתב האישום הוא יכול להורות לתקנו וּאֶף לְבַטְלוֹ.

טענת חוסר סמכות מקומית

חוק סדר הדין הפלילי קובע מהם הכללים של הסמכות המקומית ומנחה כי עניינו של נאשם ידון בבית המשפט שבאזור שיפוטו נערכה העבירה או זה שנמצא במקום מגוריו. קבלה של טענה זו תעביר את הדין למיקום אחר ולבית דין אחר, לפי המוגדר בחוק.

משום ששתי טענות מקדמיות אלה עוסקות בשלבים הראשונים של המשפט, יש להעלותן עם תחילתו. אם לא יועלו בעיתוי זה, לא יוכלו להעלותן בשלב מאוחר יותר, אלא באישור מיוחד של בית המשפט. שאר הטענות הן טענות מהותיות ואפשר להעלותן בכל שלב, אף ללא רשות.

□ חוסר סמכות עניינית

טענות טכניות על סמכות בית המשפט. בתי משפט בהגדרתם עוסקים בעבירות מסוימות ולא יכולים לעסוק בעבירות אחרות. למשל, בית משפט השלום עוסק בעבירות קנס ועבירות שהמאסר עליהן הוא עד שבע שנים. עבירות אחרות ידונו בבית המשפט המחוזי.

משום שיש לכך חריגים, צריך לבדוק ביסודיות את מהות העבירה ואת האפשרות לטעון טענה מקדמית על חוסר סמכות עניינית. למשל יש עבירות שהעונש בגינן הוא מעל שבע שנים ומגיע אף לעשרים שנה, כמו עבירות סמים, והן בכל זאת נדונות בבית משפט השלום. מטרת העלאת טענה זו היא להעביר את מקום המשפט לבית משפט אחר שרשאי לדון בעבירה.

□ העובדות המתוארות בכתב האישום אינן עבירה

זו טענה שאפשר להעלות אם התביעה כללה בכתב האישום עובדות שלא מהוות אחריות פלילית. כלומר גם אם התביעה תצליח להוכיח את הנאמר בכתב האישום, לא תהיה הרשעה בסוף התהליך. זו טענה נדירה יחסית, כי תביעה בדרך כלל לא תגיש כתב אישום על מעשה שלא מוגדר כעבירה.

התוצאה של קבלת טענה זו יכולה להיות ביטול כתב האישום, אולם התביעה במקרה זה יכולה למצוא כתב אישום חדש הכולל מעשים השכן מוגדרים כעבירות.

□ זיכוי קודם או הרשעה קודמת בשל המעשה נושא כתב האישום

נובע מסעיף 5 לחוק סדר הדין הפלילי, הקובע שאי אפשר להעמיד אדם לדין על מעשה שכבר הורשע בו או שזוכה ממנו. החריג היחיד הוא אם אדם נשפט על מעשה שגרם עם הזמן למותו של אדם. כתב האישום החדש יכול את התוצאה שנגרמה בגין מעשהו.

□ משפט פלילי אחר תלוי ועומד נגד הנאשם בשל המעשה נושא כתב האישום

אי אפשר להעמיד אדם לדין על משהו שהוא כבר עומד עליו לדין.

□ חסינות

לנאשם קיימת חסינות מפני כתב האישום, לדוגמה חבר כנסת שלא הוסרה חסינותו.

□ התיישנות

המעשה התרחש בתאריכים לא ידועים במדויק או אדם מואשם במעשים בעבירות מין שהמתלוננת נזכרה בהם רק לאחרונה ולכן חל עליהם חוק התיישנות. יכול להיות מקרה ובו אדם מואשם בכמה עבירות מין שלכל אחת יש תקופת התיישנות שונה ולכן יש לבדוק את המדיניות על כל עבירה ועבירה לפני הגשת טענה מקדמית זו.

□ חנינה

זו טענה מקדמית נדירה ומשתמשים בה אם האדם שעומד לדין כבר קיבל מנשיא המדינה חנינה על המעשה שהורשע בו ולכן לא ניתן

להעמידו שוב לדין על אותו מעשה.

□ טענת הגנה מן הצדק

במקרים בהם הגשת כתב אישום או ניהול הליך פלילי נגד הנאשם עומדים בסתירה לעקרונות הצדק וההגינות המשפטית. למשל אם בהליך החקירה או המעצר נפל פגם או אם מדובר באכיפה בררנית. כדי לבחון טענה זו יש לבצע כמה שלבים, וביניהם לבדוק את הפגמים בתביעה ואת עוצמתם. לאחר מכן יש לבדוק עד כמה יפגעו תחושות הצדק וההגינות אם על אף הפגמים יתקיים ההליך הפלילי. כדאי לדעת כי קבלת טענת הגנה מן הצדק יכולה להביא לביטול כתב האישום, לתיקונו ואף להפחתה בעונש בגזר הדין.

חשיבות איכותו של הייצוג המשפטי בשלב העלאת טענה מקדמית

חשוב לפנות לעו"ד פלילי מיומן, כדי לברר אם אפשר לטעון טענות מקדמיות עוד לפני שהמשפט מתחיל. טענות אלה יכולות לשנות את מהלך המשפט ואף לבטל את כתב האישום והן תלויות במידה רבה ביכולתו המקצועית של הסיגור לשכנע את השופט היושב בדין בצדקתן.

היועצות בעו"ד פלילי הינה קריטית לאורך כל שלביו של ההליך המשפטי המתנהל נגדך. עורך הדין שייצג את האינטרסים שלך יוכל עוד משלביו הראשונים של ההליך לסכל את האפשרות שתואשם או תורשע בהאשמות שווא וכן במקרים מסוימים אף להביא לביטול ההליך הפלילי שנפתח נגדך. בכל מקרה של חשד בביצוע או מעורבות בעבירה פלילית, הצורך בייעוץ משפטי מקצועי הוא הכרחי. עורך הדין יוכל להקטין את כובד הראיות נגדך ולהביא לתוצאות המיטביות בתיק בכך שיסייע לך לגבש גרסה עקבית שעשויה להיות ההבדל בין הרשעה לזיכוי.

במידה וזומנת לחקירת משטרה או הוגש נגדך כתב אישום שלא בצדק, פנה ללא דיחוי להתייעצות עימנו בטלפון **052-6885006** או השאר פרטים ונשמח לסייע ולהציע לך מענה ופתרונות מקצועיים בהתאמה אישית. הפניה אינה כרוכה בהתחייבות כל שהיא מצדך. סודיות מלאה מובטחת..